

«Τὸ ταξίδι τοῦ κ. Περισόν»

Τὴν Πέμπτη βράδυ ὁ Ἡμικρατικός Θίασος τῆς κυρίας Μαρίκας Κοτοπούλη ἀνέβασεν εἰς τὸ κομψὸ θερινὸ θέατρο «Λυρικό» ἓνα ἔργο τοῦ, τόσο γνωστοῦ στοὺς παλιότερους θεατρόφιλους Ἀθηναίους Λαμπίς κατὰ ταξίδι τοῦ κ. Περισόν.

Πρέπει νὰ πῶ ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἡ παρὰ στασις ἦτο χαρὰ Θεοῦ ἀπὸ ἀπόψεως ἀνεβάσματος, σκηνικῶν, καστουμιῶν, παιζίματος. Χαρὰ Θεοῦ καὶ ματιῶν. Ἐπισημ. Ὁ κ. Ἀνεμογιάννης εἶνε νέος Κρητικός καλλιτέχνης, γεμάτος ἀπὸ γούστο, ὄρεξι, ἀγάπη γιὰ τὸ ἐπάγγελμα. Μία κλίσις ρωμαλέα ἐτράδηξε πρὸς τὴ Τέχνη τὸν προνομιοῦχο ἀπὸ ἀπόψεως μορφώσεως, οικονομικῶν μέσων, οἰκογενεῖας αὐτὸν νέο καλλιτέχνη, ὁ ὁποῖος μᾶς εἶχε δεῖξει μερικές ἐργασίες του σὲ μακέττες εἰς τὴν ἔκθεσίν του πρόπερσιν νομίζω. Δικαίως ἀπόλυτα τις προσδοκίες πού εἶχε γενῆσει τότε ἡ ἐπίδειξις ἐκείνη. Τὸ θέατρό μας ἐκέρδησε ἓνα διαλεχτὸ σκηνογραφικὸ στοιχεῖο. Ὅλοι οἱ φίλοι τοῦ θεάτρου δὲν μπορεῖ παρά νὰ χαροῦν εὐλικρινῶς γι' αὐτό. Τὰ σκηνικά καὶ τὰ κοστουμιά του ἦσαν περίφημα.

Ὡς πρὸς τὴν ἠθοποιία, μόνον ἐπαίνους ἔχω ἐπίσης νὰ πῶ. Ὁ κ. Λογοθετίδης ἦταν ἀνυπέρβλητος. Ἦτο ὅ,τι ἀκριδῶς πρέπει νὰ εἶνε οἱ ἥρωες τοῦ Λαμπίς : Καρικατοῦρα τοῦ ἀστοῦ—τύπου τῆς γαλλικῆς μεσαιῶς τάξεως τοῦ 1850. «Τυχερὸς στίς δουλειές του, γενναῖος...μᾶλλον ὀλίγο, πονηρούλης καὶ ρέπων πρὸς τὴν εὐθυμὴ διάθεσι, ἐγωῖστης, μωροφιλόδοξος, κατὰ τὰς περιστάσεις. Σγαναρέλλος πραγματικός καὶ Δὸν Ζουὰν φανταστικός, ἓνα εἶδος Σάντσο Πάντσα πού θὰ ἐγεννᾶτο στὸ Παρίσι στὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος. Ὁ εὐκατάστατος δηλαδὴ νοικοκύρης τοῦ γαλλικοῦ 19ου αἰῶνος, μὲ τις λόξεις τις προλήψεις, τις ἀναησίες, τις μωροφιλοδοξίες, τοὺς ἐγωισμούς του· ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἀστικῆς τάξεως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Μιᾶς τάξεως πού δὲν ἔλειπεν ἀκόμα καὶ πού δικαίως ἔχει χαρακτηρισθῆ ὡς ξεχωριστὴ κοινωνικὴ τάξις ἔχουσα τὴν ἰδιορρυθμίαν νὰ εἶνε...ἀνοικτὴ εἰς ὄλον τὸν κόσμον. Τὸ εἰσιτήριον τῆς εἰσόδου εἰς αὐτὴν εἶνε πράγματι περίπου μόνον ἡ οικονομικὴ ἐπιτυχία καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς...συνοικίας, συνέπεια τῆς οικονομικῆς ἐπιτυχίας συνοδευούσης ζωῆν ἐν ἀρμονίᾳ μὲ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὰ καλὰ ἦθη. Ἡ δὲ Ἀρώνη ὡς Ἀνριέττα Περισόν : ἡ κυρία Νόρα Μπαστιῆ ὡς κυρία Περισόν : οἱ κ.κ. Κώστας Μουσοῦρης (Δανιήλ), Σπύρος Μουσοῦρης (τραπεζίτης Ἀρμάνδος) ἐρωτευμένοι μὲ τὴν Ἀνριέττα, ἀντίπαλοι σ' ἓνα τίμιον καὶ φιλικὸ συναγωνισμὸ γιὰ τὴν κατάρτησίν της, Βλαχόπουλος ὡς Μαζορέν (ὑπάλληλος φτωχοῦλης προσφεύγων γιὰ δανεικὰ εἰς τὸν Περισόν: τίμιος διαζόμενος πότε ν' ἀποδώσῃ τὰ ὀφειλόμενα: εὐγνώμων ὅσον χρειάζεται, γραφειοκράτης ὅσο παίρνει, εἶνε καὶ Γάλλος νοικοκύρης ιδεώδης. Ἐχει μισθὸ 200 φράγκα τὸ μῆνα καὶ δρίσκει ὡς τόσο τὸ μέσον νὰ ἔχη ἀπὸ τις οικονομίας του μερικές μετοχές τῆς ἐταιρείας τοῦ Δανιήλ). Ἀρώνης πρῶην ταγματάρχης τῶν Ζουάδων, ἐρωτευμένος στὰ πενήντα του μὲ μία Ἀνέττα πού τοῦ κάνει

τοῦ κόσμου τις λαχτάρες. Ἀθεράπευτος διότι — ὅπως λέγει—«ὁ ἔρωτας στὰ πενήντα εἶνε σὰν τοὺς ρευματισμούς : δὲν ἔχει θεραπεία». Οἱ κ. κ. Γαλανὸς καὶ Διανέλλος στοὺς ἐπεισοδιακοὺς ρόλους δύο ὑπηρετῶν. Οἱ ἄλλοι κύριοι καὶ αἱ ἄλλαι κυρίαι τοῦ θιάσου πού ἠρμήνευσαν διαφόρους ἄλλους ρόλους ἐπεισοδιακοὺς καὶ ἄφωνους, ἦσαν ἄφωνα, ὅλοι στοιχεῖα ἐνὸς ἀφόγου συνόλου.

☉☉

Δὲν πρόκειται νὰ ἐκταθῶ σὲ ἀνάλυσι τοῦ ἔργου τοῦ Λαμπίς οὔτε τοῦ γενικοῦ, οὔτε εἰδικώτερον τοῦ «Ταξιδίου τοῦ Περισόν». Θ' ἀρκέσῃ νὰ λεχθῆ ὅτι ὁ Λαμπίς εἶνε—κατὰ γενικὴν γνώμην—ὁ «δάσκαλος» σ' ἓνα εἶδος θεατρικὸ κατώτερον, ἀλλὰ ἀξιόλογο. Στὴ φάρσα ὑπὸ τὴν ἐννοία ὅμως «μιάς κωμωδίας». Μιάς κωμωδίας χαρούμενης καὶ γοργῆς, πού φέρει στὴ σκηνὴ καὶ τὴ δρᾶσιν της : Ὅλες τις γελοσιότητες. Ὅλες τις ἀναποδιές τοῦ δρόμου καὶ τοῦ σπιτιοῦ. Ὅλες τις μικρότητες τῆς καθημερινῆς καὶ ἰδιωτικῆς ζωῆς. Μιάς κωμωδίας πού δὲν ἐπιτηδεύεται ὑψηλὰς ἰδέας φιλοσοφικὰς ἢ ἠθικὰς, πολιτικὰς ἢ θρησκευτικὰς καὶ ἔχει ὡς μόνον τῆς ἀντικειμένου νὰ προκαλέσῃ τὸ γέλιο διὰ τοῦ μέσου τῆς ἐντυπωσιακῆς, ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον, ἀναπαραστάσεως τῶν καθημερινῶν γελοιοτήτων τῆς ζωῆς. Μιάς κωμωδίας στὴν ὁποία ξεχειλίζει τὸ κέφι καὶ ἡ εὐθυμία, ἀλλὰ μιὰ εὐθυμία χωρὶς ὑπονοούμενα δογματοδιδασκτικά. Χωρὶς πικρὰς ἀναδρομὰς στὰ δάθη τοῦ ἑαυτοῦ μας : στὰ ἐλαττώματά μας : στίς ἀναποδιές μας. Αὐτὰ ὅλα παίζει χωρὶς τὴν ἀξίωσιν νὰ μᾶς διορθώσῃ καὶ χωρὶς νὰ χασομερᾷ σὲ θρηνωδίες γιὰ τις συνέπειας πού ἔχει ἡ ὑπαρξις τῶν ἐλαττωμάτων, τῶν ἀναπο-

διών, τῶν δίτσιων αὐτῶν, τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ παραπάνω ὀρισμὸς εἶνε τοῦ Ζυλ-βίλ. Ὁ ὁποῖος συμπληρώνει γράφων: «Ἡ φάρσα — κωμῳδία τοῦ Λαμπίς ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο στοιχεῖα: Εἶνε φαιδρότατη καὶ μίση ἀληθινώτατη. Μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι ἡ ἀλήθεια τῆς εἶνε λίαν σχετικὴ, ἀτελής, σὺν τὴν ἀλήθεια μιᾶς γελοιογραφίας πολὺ ἐπιτυχημένης, ὅπου οἱ γραμμὲς οἱ κωμικὲς ἐμφανίζονται τόσο ὑπερβολικὰ τονισμένους ὥστε σχεδὸν νὰ σκεπάζουν, νὰ ἐξαφανίζουν τὶς ἄλλες. Βρίσκω ὅτι ἀποτελοῦν οἱ γραμμὲς αὐτὲς τὸν πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ παραστατικὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ ἔργου τοῦ Λαμπίς γενικὰ καὶ εἰδικώτερα τῆς κωμῳδίας του «Τὸ ταξίδι τοῦ Περισσόν» πού μαζί μὲ τὴν «Γκανιότα» τὸ «Ψαθάκι», τὸν «Ὀδερνιάτη» εἶνε ἀπὸ τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ ἀφθονα ἔργα πού ἔχει γράψει καὶ πού ἐσημείωσαν διαβαζόμενα ἐπιτυχία σχεδὸν μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀφάνταστη ἐπιτυχία πού γνώρισαν παιζόμενα ἐπὶ δεκαετηρίδες ὁλόκληρες.

⊙⊙

Βέβαια σέ μᾶς, ὁ τύπος αὐτὸς τοῦ σατυριζομένου Γάλλου ἀστοῦ, δὲν εἶνε τόσο σαφὴς καὶ συνεπῶς τόσο οἰκείος ὥστε στὸ ἔργο τοῦ Λαμπίς «ν' ἀναγνωρίζῃ ὁ γείτονας, τὸ γείτονά του, ὁ νοικοκύρης τὸν τραπεζίτη του, ὁ σύζυγος τὴ γυναῖκα του καὶ ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδρα τῆς». Αἱ κωμῳδίες — φάρσες τοῦ Λαμπίς λοιπὸν ἐδῶ εἶνε φυσικὸ νὰ μὴ ἔχουν ἴσως τὴν ἐπιτυχία πού εἶχαν στὴ Γαλλία στὸν καιρὸ τους καὶ ἐσημείωσαν πάλιν ὅταν ὁ Ντουλλὲν πρῶτα μὲ τὸν «Ὀδερνιάτη» καὶ ὁ Μπατύ κατόπιν εἰς τὴν Κομεντί μὲ τὸ «Ψαθάκι» ξανάκαναν πρό τιμῶν ἐτῶν τὸν Λαμπίς τῆς μόδας στὸ Παρίσι.

Ὅπως δὴποτε ὁμως χρεωστοῦμε μεγάλη χάρι καὶ πολλὰς εὐχαριστίας στὸ θίασο τῆς κυρίας Κατοπούλη γιατί μᾶς ἔδωκε—καὶ μάλιστα κατὰ τὸν τόσο παστρικό καὶ λεπτὸ, (πού θὰ ἐκόστισε στὸ θίασο μεγάλες θυσίες χρηματικὲς καὶ μεγαλύτερη δουλειά) τρόπο πού μᾶς ἔδωσε τὸν Λαμπίς. Προσωπικῶς ἐν τούτοις βέβαια νομίζω ὅτι θὰ ἦταν ἴσως προτιμότερο καὶ ἀπὸ ἀπόψεως

ἔργου ὡς τοιοῦτου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐμπορικῆς νὰ διαλεχθῇ ἀντὶ τοῦ «Ταξιδίου τοῦ Περισσόν» τὸ ξεκαρδιστικώτατο καὶ γεμάτο ἀπὸ τόσο διαβολομένη κίνησι «Ψαθάκι».

⊙⊙

Ὅσο γιὰ τὴ σκηνοθεσία κάθε συγκαρπτήριο στὸν κ. Κούν γιὰ τὸν ἀμεμπτο τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἐκίνησε τὰ σύνολά του.

Ὁ θεὸς ὁμως νὰ τοῦ συγχωρήσῃ τὸ κακούργημα τῆς υἱοθεσίας καὶ ἀπὸ μέρους του τοῦ οἰκτροῦ σκηνοθετικοῦ νεωτερισμοῦ πού ἐνεκαίνισσε εἰς τὴν Κομεντί διὰ τὸν Λαμπίς μὲ τὸ «Ψαθάκι» ὁ κ. Μπατύ. Διὰ τὸν τελευταῖον, ὡς γνωστὸν, θέατρον δὲν εἶναι τὸ ἔργον. Δὲν εἶναι ὁ λόγος, εἶναι διαφορὲς σκηνοθετικὲς ἀκρασείες.

Ὁ κ. Κούν ὡς τόσο δὲν ἔχει αὐτὲς τὶς ἀρχές. Λοιπὸν; Τὰ ἔργα τοῦ Λαμπίς εἶναι ὅλα γοργότης. Συνεπῶς ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς πλεον ἀνεζηγήτες παρανοήσεις, πού μπορεῖ νὰ διαπράξῃ ἄνθρωπος τοῦ θεάτρου, ὅταν τὰ μεταβάλλῃ σὲ παραστάσεις ἀνδρειακέλλων κουρδισμένων μετὰ μουσικῆς ὑποκρούσεως, ὅπως ἔκανε ὁ Μπατύ γιὰ τὸ «Ψαθάκι». Τὸ ἴδιο καὶ ὁ κ. Κούν, στὴν πρώτη εἰκόνα τοῦ «Ταξιδίου τοῦ Περισσόν» ὑποχρεώσας τοὺς ἠθοποιούς σ' ἐκεῖνα τὰ ἀνιάρὰ μετὰ μουσικῆς μικροπηδήματα, χωρὶς κανένα ἀπολύτως λόγον καὶ αἰτίαν. Βρίσκω ἀπόλυτη ὁμοιότητα στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο χοροπηδοῦν ἡ μαμὰ μὲ τὸ μπεμπέ τῆς καὶ ἡ ὀμβρελλοφόρος καμαριέρα τῆς εἰς τὸ «Ταξίδι» ἐδῶ (κατὰ τὸν κ. Κούν). Μὲ τὸν τρόπο κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κ. Μπατύ στὸ Παρίσι καὶ εἰς τὸ «Ψαθάκι» ἀντὶ ὅπως ἤθελε ὁ συγγραφεὺς, νὰ θάλλῃ τὸν «Εὐτύχιον νὰ προσπαθῇ νὰ φιλήσῃ τὴν Ἰωσηφίνα» βάζει τὸν Εὐτύχιον καὶ τὴν Ἰωσηφίνα, νὰ στριφογυρίζουν ἐπὶ τόπου σὺν κοῦκλες κουρδισμένους ἐπάνω σὲ γραμμόφωνον.

Τὸν κ. Μπατύ — διότι κάτι τέτοια σκαρώνει — τὸν ἐκαρτήρισε στὸ Παρίσι ὁμόφωνη ἡ Κριτικὴ (ἀπὸ Μπραζιλὰκ μέχρι Κέμπ) «δημόσιον κίνδυνον νούμερο 1» διὰ τὸ θέατρον. Τὸ ἔχει ὑπ' ὄψιν του ὁ κ. Κούν;

Λυποῦμαι ἐπίσης διότι δὲν ἤμπορῶ νὰ πῶ ἐπαίνους διὰ τὴν μετάφρασι. Εἶναι γεμάτη γαλλισμούς ἀνυπόφορους. Ἦδη στὸ σχετικὸ ἄρθρον τοῦ προγράμματος ὑπάρχει ἓνας πρῶτος μεγέθους. Τὸ «σιανὴ ντέ πάγι ντ' Ἴταλι» μεταφράζεται «μία φάθα ἀπὸ τὴν Ἴταλία», ἐνῶ πρόκειται ἀπλῶς γιὰ ἓνα «ψίθινο καπέλλο». «Πάγι ντ' Ἴταλι» γαλλικὰ θὰ πῆ ἀπλῶς «Ψάθα» καὶ τίποτε παραπάνω ἐπεδὴ πάγι μόνον θὰ πῆ—ὡς γνωστὸν—ἀχυρο.

Εἰς τὴν μετάφρασι τοῦ κ. Δεδάρη εἰσπῆς ἀκούει κανεὶς διάφορα: «θὰ καταγράψω τὰς ἀποσκευάς» (μεταφραστικὸς γαλλισμὸς τοῦ... ἀντρεζιστρέ λέ μπαγκκάς), ἐνῶ ἑλληνικὰ δὲν λέγει κανεὶς «καταγράψω τὶς ἀποσκευές μου». Ἡ, «αὐτὲς τὶς κυρίες» (κατὰ λέξιν ἀδοκιμωτὰς μετάφρασις τοῦ γαλλικώτατου σὲ ντὰμ) καὶ ἄλλα τὰ ὅμοια. Ὁ κ. Δεδάρης προφανῶς μετέφρασε πολὺ διαστικὰ. Διότι παρόμοια λάθη μόνον γνῶσις τῆς γαλλικῆς ἐντελῶς... κοσμοπολιτικὴ θὰ τὰ ἐδικαιολόγηι, ὁ δὲ κ. Δεδάρης γνωρίζει γαλλικὰ πολὺ καλὰ καὶ ἑλληνικὰ καλλίτερα.

Π. ΜΟΙΣΧΟΒΙΤΗΣ